

تحلیل جریان مدعی یمانی

(بارویکرد کلامی و فقهی)

علی کارشناس

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

سرشناسه: کارشناس، علی، ۱۳۶۱ - | عنوان و نام پدیدآور: تحلیل و بررسی جریان مدعی
 ایمانی ابا رویکرد کلامی و فقهی/ علی کارشناس: تهیه‌کننده پژوهشگاه علوم اسلامی
 امام صادق (ع): ناظر علمی علیرضا ایمانی: مشاور علمی حجت حیدری چراتی:
 سرویراستار حسین قاسم حمزه. | مشخصات نشر: قم: پژوهشگاه علوم اسلامی
 امام صادق (ع)، انتشارات رگزم هدایت، ۱۳۹۹. | مشخصات ظاهری: ۳۵۶ ص.: مصور
 (بخشی رنگی)، نمونه: ۲۶۵x۱۴۵/۵، م.م. | شابک: ۵۴۰۰۰۰ ریال: ۸-۷۲۲-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸
 | وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا | یادداشت: بخش‌هایی از کتاب به زبان عربی است. |
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۸۳] - ۳۱۰: همچنین به صورت زیرنویس. | موضوع: بصری،
 احمد، ۱۹۷۰ - م. | موضوع: مهدویت - مدعیان | موضوع: *Claimers -- Mahdism
 | موضوع: شیعه -- دفاعیه‌ها | موضوع: Shi'ah | Apologetic works | شناسه
 افزوده: ایمانی، علیرضا، ۱۳۳۹ - | شناسه افزوده: حیدری چراتی، حجت، ۱۳۵۲ - |
 شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) | شناسه افزوده: Imam Sadiq
 Research Institute for Islamic Sciences | شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی
 امام صادق (ع). انتشارات زمزم هدایت | شناسه افزوده: Imam Sadiq Research
 Institute of Islamic Sciences. Zamzam Hedayat | رده‌بندی کنگره: BP۲۲۴/۴
 رده‌بندی دیسویی: ۲۹۷/۴۶۲ | شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۶۱۰۶۸

نور خدیجه
انتشارات

تحلیل جریان مدعی یمانی (با رویکرد کلامی و فقهی)

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

نویسنده:	علی کارشناس
ناظر علمی:	علیرضا ایمانی
ناظر نهایی:	حمید نگارش
مشاور علمی:	حجت حیدری چرانی
ویراستار:	حسین قاسم حمزه
ویرایش نهایی:	عبدالرحمن حیاتی اصل

ناشر:	زمزم هدایت
صفحه آرا:	مسلم خسروی
ناظر چاپ:	محمّد اسماعیل زاده

چاپ:	مرکز چاپ
قطع:	رقعی
نوبت:	اول / ۱۴۰۰
شابک:	۹۷۸-۹۶۴۰-۲۴۶-۷۷۲-۸
شمارگان:	۲۰۰
قیمت:	۵۴۰۰۰ تومان

آدرس: قم، خیابان شهیدان فاطمی، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱
تلفن: ۳۷۷۳۰۷۳۵ - ۰۲۵ / همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

حقوق چاپ و نشر برای انتشارت زمزم هدایت
محفوظ است.

ISBN: 978-964-246-722-8

9

789642

467228

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۷	 فصل اول: کلیات تحقیق
۱۷	 ۱-۱. کلیات
۱۷	 ۱-۱-۱. تبیین مسأله
۱۹	 ۱-۱-۲. اهمیت و ضرورت
۲۰	 ۱-۱-۳. پیشینه تحقیق
۳۵	 ۱-۱-۴. اهداف تحقیق
۳۶	 ۱-۱-۵. سؤالات تحقیق
۳۶	 ۱-۱-۶. فرضیه‌های تحقیق
۳۸	 ۱-۱-۷. مخاطبان
۳۸	 ۱-۱-۸. روش تحقیق
۳۹	 فصل دوم: چهارچوب و مبانی نظری تحقیق
۴۰	 ۱-۲. مفاهیم

- ۴۰ ۱-۱-۲. جریان
- ۴۱ ۲-۱-۲. یمانی
- ۴۴ ۳-۱-۲. مدعی یمانی (احمد اسماعیل بصری)
- ۷۳ ۲-۲. افراد شاخص جریان مدعی یمانی
- ۷۴ ۱-۲-۲. شیخ ناظم العقیلی
- ۷۵ ۲-۲-۲. سیدحسن الحمامی
- ۷۸ ۳-۲-۲. سید واثق الحسینی
- ۷۸ ۴-۲-۲. شیخ حبیب السعیدی
- ۷۹ ۵-۲-۲. دکتر علاء السالم
- ۸۰ ۶-۲-۲. عبدالله هاشم
- ۸۳ ۷-۲-۲. دکتر توفیق المغربي
- ۸۳ ۸-۲-۲. شیخ عبدالرزاق الجباري
- ۸۴ ۹-۲-۲. مهدی رحیمی
- ۸۶ ۳-۲. مراکز و مدارس، روزنامه‌ها، شبکه‌ها و مراکز خبری وابسته به احمد اسماعیل ..
- ۹۰ ۴-۲. عوامل زمینه‌ساز پیدایی جریان احمد اسماعیل
- ۹۳ ۱-۴-۲. بحران‌های اقتصادی و شکاف‌های اجتماعی
- ۹۵ ۲-۴-۲. بحران‌های سیاسی
- ۹۸ ۳-۴-۲. بحران‌های فرهنگی
- ۱۰۲ ۵-۲. عوامل زمینه‌ساز گرایش به ادعای احمد اسماعیل
- ۱۰۶ ۱-۵-۲. نفی حکومت و نظام هم عرض با مهدویت
- ۱۰۹ ۲-۵-۲. ادعای زمینه‌سازی ظهور و نادرست خواندن تشکیل حکومت غیر معصوم ...
- ۱۱۸ ۳-۵-۲. فقر فکری در زمینه آموزه‌های مهدویت
- ۱۱۹ ۶-۲. گونه‌شناسی گرایش‌یافتگان به احمد اسماعیل

۱۲۰	۷-۲. ساختار تشکیلاتی جریان مدعی یمانی
۱۲۰	۲-۷-۱. لجنه علمی
۱۲۱	۲-۷-۲. لجنه دینی
۱۲۱	۲-۷-۳. لجنه امنیتی
۱۲۲	۲-۷-۴. لجنه اطلاع‌رسانی
۱۲۲	۲-۷-۵. لجنه مالی
۱۲۳	۲-۷-۶. لجنه نظامی
۱۲۴	۸-۲. انشعاب‌های جریان مدعی یمانی
۱۲۴	۲-۸-۱. مکتب نجف
۱۲۴	۲-۸-۲. مکتب مصر یا برجهای سپاه (رایات السود)
۱۲۷	۲-۸-۳. احلاس
۱۲۸	۲-۸-۴. جیش الغضب الالهی (جیش رجال المشرق)
۱۳۱	فصل سوم: ترفندشناسی جریان مدعی یمانی
۱۳۱	۳-۱. ترفندهای جذب مخاطب جریان مدعی یمانی
۱۳۲	۳-۱-۱. مذمت وضعیت سیاسی موجود
۱۳۵	۳-۱-۲. بهره‌گیری از مسائل متافیزیکی (رؤیا و خواب، استخاره، ادعای اعجاز).....
۱۴۰	۳-۱-۳. عقل‌گریزی و حدیث‌گرایی افراطی
۱۴۲	۳-۱-۴. تأویل‌گرایی
۱۴۵	۳-۲. شباهت جریان مدعی یمانی با سایر جریان‌های انحرافی
۱۴۶	۳-۲-۱. شیخیه
۱۴۸	۳-۲-۲. بابیت
۱۵۲	۳-۲-۳. بهائیت
۱۵۹	۳-۲-۴. وهابیت (سلفی‌گری)

مقدمه

از سالیان دور، باور به مهدویت دست‌مایه سودجویی افراد منحرف قرار گرفته است؛ به گونه‌ای که برای رسیدن به مقاصد باطل خویش، از باور مذهبی مردم بهره‌جویی کرده، افکار، عقلانیت و عقاید دینی مردم را مسموم می‌سازند. در این‌گذار، شیطان و کارگزارانش در خنثی نمودن اقدامات اصلاحی و بازدارندگی اثربخشی تعالیم اعتقادی، از هیچ کوششی دریغ نمی‌کنند؛ ایادی شیطان و مفسدان جهان با هدف‌گیری افکار عمومی و اعتقادات مردم، مترصد جلب و جذب افراد هستند؛ آنان با به کارگیری ترفندهای گوناگون، در صدد نیل به اهداف شوم خویش هستند و در این راستا به امکاناتی چون قلم‌های مسموم، مزدوران یاوه‌گو، شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای منحرف و ... روی آورده‌اند.^۱

نظام سلطه با دو راهکار اساسی، باور و اعتقادات مردم را هدف قرار داده است؛ نخست، القای شبهه و تشکیک در باورهای ایمانی مردم به ویژه در آموزه

۱. محسن محقق، تحلیلی بر روایات مهدیین، قم، مؤسسه الدلیل للدراسات والبحوث العقیدیه،

مهدویت؛ دوم، بزرگ‌نمایی اختلاف سلاقی فکری و اعتقادی میان متدینان؛ تا از این رهگذر، شوکت و هیمنه ایشان را تحت الشعاع قرار دهد و در جامعه شیعی تفرقه افکنی کند.^۱ استعمار برای سلطه بر کشورهای اسلامی از روش‌های متعدد بهره می‌جوید؛ گاهی با حضور فیزیکی و گاهی با سوء استفاده از باورهای اعتقادی مردم همان کشور؛ چنان که در سرزمین عراق از هر دو شیوه بهره جست؛ نخست با حاکم ساختن «پل برمر» - حاکم آمریکایی - و اشغال عراق، در سرزمین اسلامی عراق حضور فیزیکی یافت؛ سپس با سوء استفاده از اعتقاد مردم به مهدویت، فردی به نام احمد اسماعیل را به میدان فرستاد تا ادعای یمانی بودن را مطرح سازد. احمد اسماعیل بصری، خود را یمانی، اوّل المهدیین، رسول امام مهدی علیه السلام و ... خوانده است.^۲ این مدعی دروغین برای اثبات ادعاهای خویش، به شماری از آیات و روایات استناد کرده و برخی از مسلمانان را در دام فریب خویش گرفتار ساخته است؛ این در حالی است که نگاهی کوتاه به توقیع‌های امام زمان علیه السلام پیرامون امثال این مدعیان دروغین، میزان خشم امام معصوم علیه السلام از این جریان باطل را آشکار می‌سازد؛ امام زمان علیه السلام در توقیع شریف خویش پیرامون محمد بن علی بن ابی‌العزاقری (ابن ابی‌العزاقیر) شلمغانی^۳ - مدعی دروغین نیابت خاصه - خطاب به نایب سوم خویش - حسین بن روح نوبختی (رضوان الله تعالی علیه) فرمود:

۱. همان، ص ۱۳.

۲. ر.ک. احمد الحسن (احمد اسماعیل)، المتشابهات، نجف، انصارالامام المهدی علیه السلام، ۱۴۳۱ق، ج ۱-۴، ص ۲۲۵؛ احمد الحسن (احمد اسماعیل)، بیان الحق و السداد من الأعداد، نجف، انصارالامام المهدی علیه السلام، ۱۴۳۱ق، ج ۱، ص ۴۰.

۳. شلمغانی اندیشه‌های ناروا و گاه خطرناکی ترویج می‌کرد که در اوج آن‌ها، دو مسئله «تناسخ» و ادعای الوهیت گزارش شده است.

به آن دسته از برادرانمان که به دیانت آن‌ها اعتماد داری و به نیت آن‌ها اطمینان قلبی یافته‌ای - که خداوند همه شما را سعادتمند گرداند - خبر ده که محمد بن علی معروف به «شلمغانی»، از اسلام برگشته و از آن جدا شده و در دین خدا الحاد ورزیده و آنچه را موجب کفر به خالق - جل و تعالی - می‌شود مدعی شده و دروغ و باطل به خدا بسته است. «برگشتگان از خدا دروغ گفته‌اند، به گمراهی سختی گرفتار آمده و زبانی آشکار متحمل شده‌اند.» ما به فضل پروردگار از او [شلمغانی] به سوی خداوند متعال و رسولش و خاندان او - که صلوات و سلام و رحمت و برکات خداوند بر ایشان باد - برائت می‌جوییم و لعنت‌های پروردگار را در باطن و ظاهرمان، در پنهان و آشکار، در هر وقت و هر حال بر او و بر هر که از او پیروی کند، یا سخن ما به او برسد و باز هم بر دوستی و یمناند، می‌فرستیم. (ای حسین بن روح) ایشان را آگاه ساز که ما از او بر حذر داریم؛ همچنان که پیش‌تر، از امثال او، از شریعی و نمیری و هلالی و بلالی و غیر ایشان، بر حذر بوده‌ایم. با این حال، سنت خداوند پیش از شلمغانی و پس از او نزد ما زیباست. به خداوند اعتماد داریم و از او کمک می‌جوییم و او در همه کارها ما را کفایت می‌کند و او بهترین وکیل است.^۱

از این رو، جریان‌شناسی مدعیان دروغین مهدویت و نیز اقتضانات حاکم بر آن‌ها به منظور دریافت صحیح پیامدهای ادعاهای آنان و همچنین درک تفاوت رفتاری و گوناگونی مواجهات آنان با قضایای پیش آمده، امری ضروری

۱. محمد بن حسن طوسی، الغیبة، قم، مؤسسة المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۱ق، ص ۴۱۱.

است. تنوع، گستردگی و پراکندگی این گونه ادعاها در طول تاریخ، دلیلی بر اصالت، فراگیری و رسوخ اندیشه مهدویت در میان مسلمانان است. راستی‌ها زمانی رخ می‌نماید که به شناسایی دقیق تاریخ و کشف حقایق زندگی مدعیان دروغین پردازیم. موضوع مدعیان دروغین مدتی است که با اهمیتی فزاینده مورد توجه قرار گرفته است؛ همگام با توسعه تحلیل‌ها پیرامون این موضوع، نگرش تاریخی به مدعیان دروغین نیز گسترش یافته است.^۱

آن چه مدعیان دروغین مهدویت را در عصر ارتباطات از مدعیان پیشین متمایز می‌سازد عبارت اند از:

۱. برخورداری از انسجام تشکیلاتی؛
 ۲. رعایت اصول حفاظتی و رازداری در اجرای برنامه‌ها و برخورد با دیگران؛
 ۳. وجود رابطه شدید هریک و مرادی میان اعضا و مدعیان دروغین؛
 ۴. برخورداری آنان از حمایت بیگانگان و مزدوران آنان؛
 ۵. سوء استفاده از احساسات مذهبی؛
 ۶. استفاده از ابزارهای رسانه‌ای و ارتباط جمعی برای گسترش نفوذ خود.^۲
- این کتاب، تلاشی کوچک در راستای شناخت هر چه بیشتر جریان مدعی یمانی با رویکرد فقهی و کلامی است؛ فصل‌های کتاب عبارتند از:
- فصل اول: کلیات تحقیق؛

فصل دوم: چهارچوب و مبانی نظری تحقیق؛

فصل سوم: ترفندشناسی جریان مدعی یمانی؛

۱. نعمت‌الله صفری فروشانی و امیرمحسن عرفان. «گونه‌شناسی مدعیان دروغین مهدویت».

فصلنامه مشرق موعود، س ۸، ش ۳۰، تابستان ۱۳۹۳، ص ۸۳-۱۰۳.

۲. همان.